

Posudek vedoucího práce na bakalářskou práci:

Jana BULÁKOVÁ, *Elogia Scipionum*: překlad, gramatický a historický komentář.
FF UK Praha 2021. Str. 75 (s přílohou).

Elogia Scipionum je běžné označení pro soubor (většinou veršovaných) náhrobních nápisů z 3. – 2. století př. n. l., nalezených v hrobce aristokratické rodiny Corneliů Scipionů, dochované při městské části Via Appia. Historický význam této rodiny, texty zapsané v archaické latině a literárně společenská důležitost jejich obsahu činí z těchto nápisů významný a vděčný objekt zájmu. Kol. Buláková si toto téma zvolila, protože na něm dobře mohla uplatnit svůj zájem filologický, historický i klasicko archeologický; její zájem se projevil např. jak v osobní návštěvě uvedené hrobky, tak v zaujetí, s jakým se problematice věnovala.

Práce má Úvod, dobře vysvětlující autorčin záměr i výběr odborné literatury, následuje kapitola představující hrobku Scipionů (ilustrativní fotografie jsou v příloze) a její poznatelnou historii (co naznačuje Liviův údaj, citovaný na s. 9, pro stav hrobky v době Augustově?), poté se autorka krátce věnuje otázce tzv. saturnského verše, patrně původního římského metrického útvaru; samotnému rozboru a schémátům verše přímo v souvislosti s nápisem se však (rozumně) nevěnuje.

Jádrum práce je 4. kapitola, která obsahuje rozbor všech devíti pojednávaných epitafů. Autorka postupuje u každého textu podle logického schématu: vždy nejprve vnějškově popisuje nosič nápisu a uspořádání textu na něm, pak uvádí originální text, jeho přepis do klasické latiny a překlad do češtiny; následuje jazykově interpretační komentář a nakonec komentář historický. V jazykových komentářích důsledně vysvětluje archaickou ortografii a syntax, které problematizují věcné porozumění textům, v historických pak se věnuje především identifikaci pohřbených Scipionů, což je někdy přímo detektivní záležitost. Kol. Bulákové, obecně řečeno, si počíná suverénně, vyrovnává se s často protikladnými návrhy v badatelských studiích a má vždy své důvody, aby se rozhodla pro vlastní volbu řešení. Po tomto obecném hodnocení mám jen několik námětů k jednotlivým elogiím:

4. 1: razúra v úvodu nápisu – zrekonstruovat se jí sotva kdy podaří; proč ale byla (úmyslně!) provedena? Nelze ji spojit s diskusí o dataci zhotovení v závěru komentáře k 4. 2? Je možné, že nápis na 4. 1 vznikl krátce po 4. 2 a kameník omylem začal tesat epitaf z 4. 2!?

4.2: verš 4 – *hic fuit*: nebylo by pro verš vhodnější *hic* ve významu „zde“? V tomto nápisu se vedle sebe vyskytují formy *cosol*, *cesor* i *consul*, *ensor*: nemělo to být zohledněno ve výkladu na s. 23 a 26?

4. 3: otázka prvního řádku není vyjasněna: proč asi menší písmo?

4. 4. 1: 3. verš je opravdu problematický; myslím si pořád, že *honore* je dativ, dokud nebude „rozhodnuta“ přechodná kvalita *deficere* v souvislosti s dativem. Je-li faksimile k tomuto nápisu přesné, pak myslím, že ve v. 5 nemůže být *mandatus*; vidím tam prostě *datus*.

4. 7: fragment by měl být rozepsán do tří řádků; je odvážné počítat s prvním doloženým výskytem sloves *advivere*. Pokud ano, pak skutečně by jako zemřelá připadala žena, jenom ne Sempronia (vzhledem k tomu, co se o tomto nešťastném manželství dá říct).

4. 9: vyloučené to jistě není, ale přece jen pochybnosti budí fakt, že by Cornelia byla manželkou Cornelia; myslím, že je možné, že Paulla byla Hispallovou dcerou, ne ženou.

K formální stránce práce nemám zásadní připomínky. Výklad je hutný, autorka se vyjadřuje jasně a adekvátně k pojednávaným problémům. Přímé odkazy na prameny a odb. literaturu jsou uvedeny přímo v textu, poznámkový aparát je využit jen pro nejn nutnější informace. V bibliografii je uveden dostatečný počet užitých titulů, chybí mi tam snad jen dílo T.R. S. Broughton, *The Magistrates of the Roman Republic I.*, které mohlo ještě přispět k autorčině orientaci v prosopografii osobností. Edice nápisů by snad patřily spíše mezi

prameny, než k sekundární literatuře. Uvádím tu několik poznámek věcného či překladového charakteru: K s. 8: prvním z rodu Corneliů, kdo se nechal spálit, byl diktátor Sulla – nejde tedy konkrétně o Scipiony! Rušivě na mne působí uvádění jména Afrikánus; v odborném textu bych nechal klasické *Africanus*; zčeštěné Tempestáty (s. 28) působí zajímavě, ale nedoporučoval bych je. Na s. 28 bych dal přednost překladu „když flotila byla téměř pohlcena vlnami“; s. 30 spíš „albský kámen“; s.36 (v pozn. 32) má být Aemilius; s. 49: v diskusi o velení v bitvě s Antiochem je třeba prostě konstatovat, že *imperium* měl konsul L. Scipio, proto slavil triumf zasloužené (*Africanus* tuto moc neměl). Na s. 48 nahoře by měl být spíše rok 166 př. *Comatus* v elogiu 4. 6 (s. 49) nejspíš nebylo součástí jména (šlo o mladíka, kterému nebylo dopřáno dostat *toga virilis*); s. 54: v překladu je omylem „tribun lidu“; na s. 57 dá se říct, že o otci zemřelého není nic známo, když byl konsulem a pontifikem? Tyto detaily však nekazí velmi dobrý dojem z celé práce.

Závěrem mohu rád konstatovat, že kol. Buláková splnila úspěšně svůj úkol. Oceňuji samostatnost, se kterou práci zpracovala, dobrou orientaci v historických kontextech jejího tématu, zvládnutí speciálního epigrafického postupu i odvahu polemického hodnocení dosavadního bádání v oblasti bádání nad zmíněnými nápisy. Doporučuji tedy práci k obhajobě a předběžně navrhuji hodnocení

„výborně“.

V Praze, 25. 01. 2022

Václav Marek